

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

โรคเอดส์เป็นโรคติดต่อร้ายแรง มีการระบาดขยายสู่ประชากรทั่วไปอย่างรวดเร็ว ประเทศไทยมีการเฝ้าระวังการติดเชื้อเอดส์เฉพาะพื้นที่อย่างต่อเนื่อง พบว่า ปี 2543 มีค่าเฉลี่ยความชุกของการติดเชื้อเอดส์กลุ่มหญิงมีครรภ์ ร้อยละ 1.7 และความชุกกลุ่มชายไทย อายุ 21 ปี ที่รับราชการทหาร ร้อยละ 0.8 ในจังหวัดพัทลุง พบว่า กลุ่มหญิงมีครรภ์และกลุ่มชายไทยอายุ 21 ปี ที่รับราชการทหาร มีการติดเชื้อสูงอย่างน่าวิตก คือปี 2543 พบว่า หญิงมีครรภ์มีอัตราการติดเชื้อ ร้อยละ 2.59 (กองระบาดวิทยา, 2544) และกลุ่มชายไทยอายุ 21 ปี ที่รับราชการทหาร มีอัตราการติดเชื้อเอดส์ ร้อยละ 3.2 สูงเป็นอันดับ 2 ของประเทศ (กรมแพทยทหารบก, 2543) และจากการเฝ้าระวังผู้ป่วยโรคเอดส์และผู้ติดเชื้อที่มีอาการ พบว่า ร้อยละ 77.98 ที่มีอายุระหว่าง 20 - 39 ปี และมากกว่าร้อยละ 80 เกิดจากปัจจัยเสี่ยงทางเพศสัมพันธ์ (กองระบาดวิทยา, 2545) ซึ่งการดำเนินโรคเฉลี่ยจากการติดเชื้อจนปรากฏอาการของโรคเอดส์ ใช้เวลา 8-10 ปี (เกียรติ รัชกรรุ่งธรรม, 2541) ดังนั้น จึงสันนิษฐานได้ว่า ผู้ป่วยเอดส์ส่วนใหญ่มีการติดเชื้อเอดส์ ตั้งแต่อายุต่ำกว่า 30 ปี และมีปัจจัยเสี่ยงจากการมีเพศสัมพันธ์

อย่างไรก็ตามจากการเฝ้าระวังการติดเชื้อเอดส์เฉพาะพื้นที่ และการเฝ้าระวังผู้ป่วยเอดส์และผู้ติดเชื้อที่มีอาการ สะท้อนให้เห็นว่าส่วนใหญ่มีการติดเชื้อ ในกลุ่มอายุต่ำกว่า 30 ปี โดยเฉพาะในกลุ่มของวัยรุ่น ดังนั้น กองระบาดวิทยาจึงมีการศึกษา พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งพบว่า นักเรียนชายและนักเรียนหญิง มีอัตราการมีเพศสัมพันธ์มาแล้ว ร้อยละ 12.6 และร้อยละ 3.4 ตามลำดับ (กองระบาดวิทยา, 2544) และการศึกษาพฤติกรรมเสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์และการติดเชื้อเอดส์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า นักเรียนชายและนักเรียนหญิง มีอัตราการมีเพศสัมพันธ์มาแล้ว ร้อยละ 20.1 และร้อยละ 1.9 ตามลำดับ (ล้วน บูชากรณ์และคณะ, 2543) แต่อัตราการมีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศดังกล่าวแตกต่างกับการศึกษาในนักเรียนอาชีวศึกษาจังหวัดเชียงราย พบว่า นักเรียนอาชีวศึกษาชายและหญิง เคยมีเพศสัมพันธ์มาแล้ว ร้อยละ 48.3 และร้อยละ 43.1 ตามลำดับ(ศุภชัย สายสรและคณะ, 2543) และการศึกษาในนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญและสายอาชีวศึกษา จังหวัดปราจีนบุรี เปรียบเทียบอัตราการมีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักเรียน พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างชัดเจน

คือ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญและสายอาชีวศึกษา มีเพศสัมพันธ์มาแล้วร้อยละ 10.3 และร้อยละ 29.3 ตามลำดับ (สุพรรณิ อินตะนัย, 2540) จากการศึกษาดังกล่าว นักเรียนอาชีวศึกษา มีอัตราการมีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศสูงกว่านักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญ ดังนั้น นักเรียนอาชีวศึกษาจึงเป็นกลุ่มที่ควรมีการเฝ้าระวังพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศอย่างใกล้ชิด เพราะช่วงนี้เป็นช่วงที่มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายและจิตใจอย่างรวดเร็ว มีความสนใจต่อเพศตรงกันข้าม มีความต้องการทางเพศ มีพฤติกรรมอยากรู้ อยากทดลองโดยเฉพาะเรื่องเพศ (สุชา จันท์เอม, 2526) หากมีการเรียนรู้ไม่ถูกต้อง จะก่อให้เกิดพฤติกรรมทางเพศที่ไม่เหมาะสม ประกอบกับสภาพสังคมไทย มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว สืบเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ จากภาคเกษตรเป็นภาคอุตสาหกรรมและบริการ รวมทั้งการรับข้อมูลข่าวสารและวัฒนธรรม ตะวันตกเข้ามา ทำให้รูปแบบพฤติกรรมและค่านิยม และวิถีชีวิตเปลี่ยนไป มีแนวคิดว่าการมีประสบการณ์ทางเพศเป็นเรื่องธรรมดา (วิริทธิ์ สิทธิไตรย์, 2537) จึงมีผลให้นักเรียนอาชีวศึกษามีเพศสัมพันธ์มากขึ้น และซึ่งจะมีผลทำให้มีความเสี่ยงที่จะติดเชื้อโรคเอดส์สูงขึ้นด้วย

ประกอบกับในปัจจุบันโรคเอดส์ไม่มีวัคซีนเพื่อป้องกันและไม่มียาในการรักษาให้หาย มาตรการที่จำเป็น คือ การป้องกันไม่ให้เกิดการติดเชื้อโรคเอดส์ โดยการไม่มีพฤติกรรมเสี่ยงหรือมีพฤติกรรมเสี่ยงที่ปลอดภัย ดังนั้น หน่วยงานภาครัฐและองค์กรเอกชนได้ดำเนินการณรงค์ป้องกันโรคเอดส์ มีนโยบายการให้ความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์กับประชากรกลุ่มต่าง ๆ อย่างจริงจังและต่อเนื่อง ส่งผลให้ประชากรโดยทั่วไปมีความรู้โรคเอดส์ในระดับดี แต่พบว่า ความรู้ความเข้าใจเพื่อการป้องกันโรคเอดส์ไม่เพียงพอสำหรับการป้องกันไม่ให้เกิดการติดเชื้อ ทั้งนี้ เพราะประชาชนส่วนใหญ่รู้วิธีการป้องกันและปฏิบัติตัวที่ปลอดภัยจากการติดเชื้อโรคเอดส์ แต่พบว่า ร้อยละ 48.9 ที่มีความตั้งใจที่จะใช้ในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม (อุไรศรี จำนุรักษ์, 2544) และร้อยละ 36 ที่นำข้อมูลข่าวสารเพื่อการป้องกันโรคเอดส์ไปใช้ในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้ปลอดภัยจากการติดเชื้อโรค (วรชัย ทองไทย และอรพินทร์ พิทักษ์มหาเกตุ, 2537) ความรู้ที่ถูกต้องเป็นสิ่งจำเป็นที่ใช้ในการพิจารณาโดยทั่ว ๆ ไป ไม่เพียงพอกับการกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมสุขภาพที่เหมาะสม (Rudd and Glanz, 1988) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้นำแนวคิดแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพของเบคเกอร์และคณะ (Becker et al, 1974) ในการที่บุคคลจะมีพฤติกรรมหลีกเลี่ยงจากการป่วยเป็นโรค บุคคลนั้นต้องมีการรับรู้ว่ามีโอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรค รับรู้ว่าโรคนั้นมีความรุนแรงทำให้เกิดผลกระทบในการดำเนินชีวิต รับรู้ประโยชน์การปฏิบัติเพื่อหลีกเลี่ยงจะช่วยลดโอกาสเสี่ยงและลดความรุนแรงของโรคได้ สอดคล้องกับการศึกษาของพูนสุข ช่วยทอง (2540) และ ศันสนีย์ นิจนานิช (2540) ที่ศึกษาความเชื่อด้านสุขภาพกับการปฏิบัติตนเพื่อป้องกันการติดเชื้อโรคเอดส์ พบว่า การรับรู้ที่กล่าวมามีผลกับการปฏิบัติตนเพื่อป้องกันการติดเชื้อโรคเอดส์

นอกจากนี้ปัจจัยต่าง ๆ ตามสภาพความเป็นจริงที่ส่งเสริมหรือขัดขวางการปฏิบัติพฤติกรรมสุขภาพ ได้แก่ เพศ การได้รับคำปรึกษากรณีมีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อไวรัสเอดส์ ประสบการณ์การมีเพศสัมพันธ์ และความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ ประกอบกับปัจจัยชักนำที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรม การป้องกันโรคเอดส์ โดยเฉพาะคุณสมบัติของข้อมูลข่าวสารที่ได้รับต้องมีความเที่ยงตรงและ เชื่อถือได้มีความคลาดเคลื่อนน้อยที่สุด ทันท่วงทีมีความต้องการใช้ มีความสมบูรณ์ และการสอดคล้อง กับความต้องการ (จิราภรณ์ รักษาแก้ว, 2541; สวัสดิ์ แสงปางปลา, 2544) มีความเพียงพอของ ข้อมูลข่าวสารทั้งปริมาณและคุณภาพของข้อมูลข่าวสารที่หามาได้ และได้รับข้อมูลข่าวสาร ที่จำเป็นสำหรับการนำไปใช้ประโยชน์เพื่อการป้องกันโรคเอดส์ (Rudd and Glanz, 1988) ประกอบกับโรคเอดส์เป็นโรคที่มีความรุนแรงและไม่มียารักษาให้หายจากติดเชื้อ และผู้ติดเชื้อหรือ ผู้ป่วยเอดส์เป็นที่รังเกียจของสังคม ดังนั้น การรู้จักกับคนเจ็บป่วยด้วยโรคเอดส์เป็นปัจจัยหนึ่งที่มี ผลก่อให้เกิดการใช้ประโยชน์ข้อมูลข่าวสารการป้องกันโรคเอดส์

จากการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร โดยมีการรณรงค์ให้ความรู้ความเข้าใจเพื่อการป้องกันโรคเอดส์อย่างแพร่หลาย และจากการทบทวนเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า ประชาชนทั่วไปส่วนใหญ่รู้วิธีการปฏิบัติตัวให้ปลอดภัยจากการติดเชื้อโรคเอดส์ แต่ขาดการ วิเคราะห์พฤติกรรมการนำข้อมูลข่าวสารไปใช้ประโยชน์ จึงทำให้ไม่สามารถดำเนินการรณรงค์ให้ ตอบสนองหรือลดการแพร่ระบาดของโรคเอดส์ได้ โดยเฉพาะจังหวัดพัทลุง คงมีอัตราการติดเชื้อ โรคเอดส์ค่อนข้างสูง ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความต้องการที่จะศึกษาปัจจัยที่มีผลกับการใช้ประโยชน์ ข้อมูลข่าวสารเพื่อการป้องกันโรคเอดส์ในนักเรียนอาชีวศึกษาจังหวัดพัทลุง ทั้งนี้เพื่อศึกษาให้ ทราบถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลกับการใช้ประโยชน์ข้อมูลข่าวสารเพื่อการป้องกันโรคเอดส์ของนักเรียน อาชีวศึกษาจังหวัดพัทลุง และจะได้นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาไป วางแผนการดำเนินงานควบคุม และการป้องกันโรคเอดส์ในนักเรียนอาชีวศึกษาของจังหวัดพัทลุงอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการใช้ประโยชน์ข้อมูลข่าวสารเพื่อป้องกันโรคเอดส์ของนักเรียนอาชีวศึกษาจังหวัดพัทลุง
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลกับการใช้ประโยชน์ข้อมูลข่าวสารเพื่อป้องกันโรคเอดส์ของนักเรียนอาชีวศึกษาจังหวัดพัทลุง

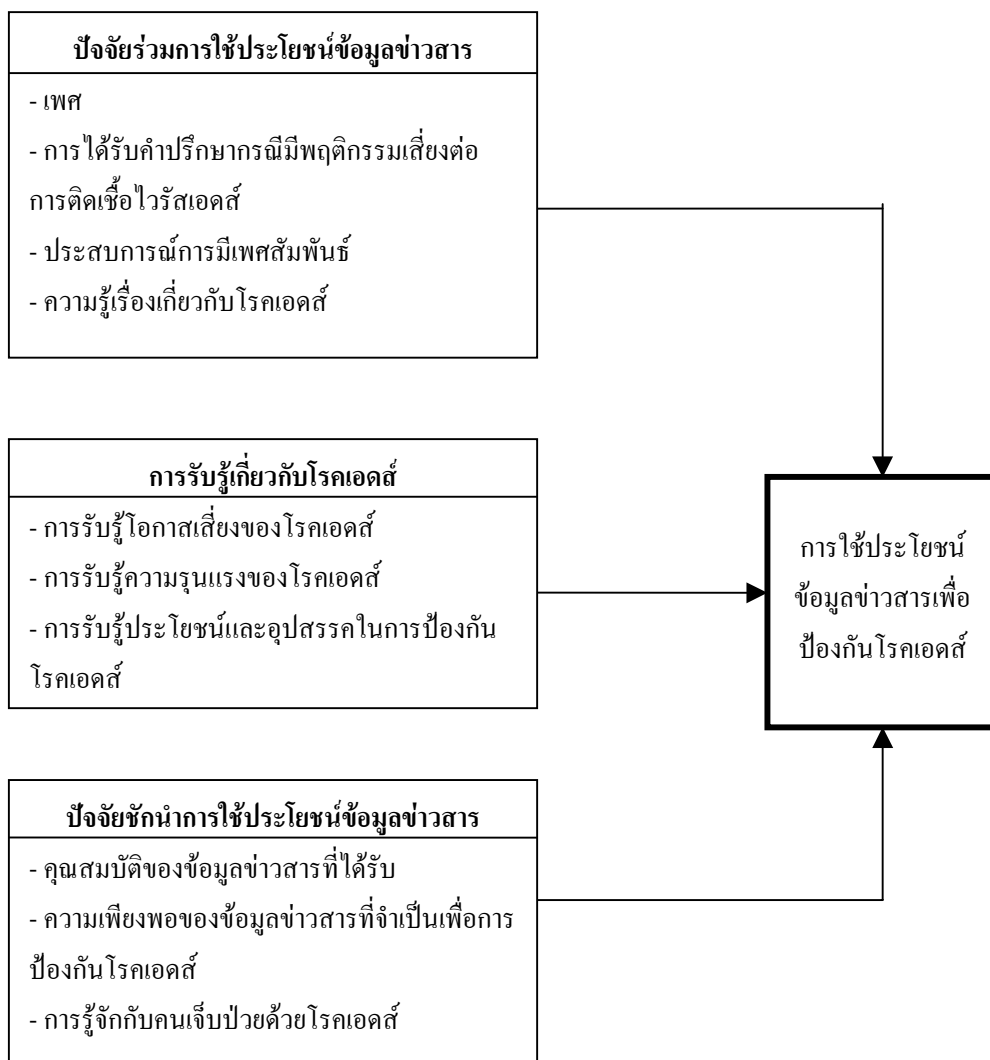
คำถามการวิจัย

1. การใช้ประโยชน์ข้อมูลข่าวสารเพื่อป้องกันโรคเอดส์ของนักเรียนอาชีวศึกษาจังหวัดพัทลุง เป็นอย่างไร
2. ปัจจัยที่มีผลกับการใช้ประโยชน์ข้อมูลข่าวสารเพื่อป้องกันโรคเอดส์ของนักเรียนอาชีวศึกษาจังหวัดพัทลุง มีอะไรบ้าง

กรอบแนวคิด

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยต้องการศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลกับการใช้ประโยชน์ข้อมูลข่าวสารเพื่อการป้องกันโรค โดยใช้นาฬิกาแบบแผนความเชื่อทางสุขภาพของเบคเคอร์และคณะ (Becker et al, 1974) ที่เชื่อว่าบุคคลจะหลีกเลี่ยงจากการป่วยเป็นโรค บุคคลนั้นต้องมีความเชื่อว่าตนเองมีโอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรค โรคนั้นมีความรุนแรงทำให้เกิดผลกระทบในการดำรงชีวิตได้ และเมื่อมีการปฏิบัติเพื่อหลีกเลี่ยงจากการเป็นโรคหรือช่วยลดความรุนแรงของโรค ดังนั้น การศึกษานี้เชื่อว่าบุคคลจะต้องมีการรับรู้ต่อภาวะเสี่ยง รับรู้ต่อความรุนแรงของโรคเอดส์ รับรู้ประโยชน์ของการปฏิบัติเพื่อหลีกเลี่ยงจากการเป็นโรคหรือช่วยลดความรุนแรงของโรค และรับรู้อุปสรรคของการที่จะหลีกเลี่ยงจากการติดเชื้อโรคเอดส์ นอกจากนี้ ปัจจัยร่วมอื่น ๆ ประกอบด้วย เพศ การได้รับคำปรึกษากรณีมีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อไวรัสเอดส์ ประสบการณ์การมีเพศสัมพันธ์ ความรู้เรื่องเกี่ยวกับโรคเอดส์ และปัจจัยชักนำการใช้ข้อมูลข่าวสารเพื่อการป้องกันโรคเอดส์ ประกอบด้วย คุณสมบัติของข้อมูลข่าวสารที่ได้รับ ความเพียงพอของข้อมูลข่าวสาร ที่จำเป็นเพื่อการป้องกันโรคเอดส์ การรู้จักกับคนเจ็บป่วยด้วยโรคเอดส์ เป็นปัจจัยที่มีผลกับการใช้ประโยชน์ข้อมูลข่าวสารเพื่อป้องกันโรคเอดส์ของนักเรียนอาชีวศึกษาในจังหวัดพัทลุง

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดปัจจัยที่มีผลกับการใช้ประโยชน์ข้อมูลข่าวสารเพื่อป้องกัน โรคเอดส์
ของนักเรียน อาชีวศึกษาจังหวัดพัทลุง

สมมติฐานการวิจัย

ปัจจัยที่มีผลกับการใช้ประโยชน์ข้อมูลข่าวสารเพื่อการป้องกันโรคเอดส์ ประกอบด้วย เพศ การได้รับคำปรึกษากรณีมีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อไวรัสเอดส์ ประสบการณ์การมีเพศสัมพันธ์ ความรู้เรื่องการป้องกันโรคเอดส์ การรับรู้โอกาสเสี่ยงของโรคเอดส์ การรับรู้ความรุนแรงของโรคเอดส์ การรับรู้ประโยชน์และอุปสรรคในการป้องกันโรคเอดส์ คุณสมบัติของข้อมูลข่าวสารที่ได้รับ การรู้จักกับคนเจ็บป่วยด้วยโรคเอดส์ ความเพียงพอของข้อมูลข่าวสารที่

จำเป็นเพื่อการป้องกันโรคเอดส์ เป็นปัจจัยที่มีผลกับการใช้ประโยชน์ข้อมูลข่าวสารเพื่อป้องกันโรคเอดส์ของนักเรียนอาชีวศึกษาจังหวัดพัทลุง

ความสำคัญของการวิจัย

1. ทางด้านบริการ เพื่อนำผลการวิจัยไปเป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบในการวางแผนและดำเนินงานการป้องกัน และควบคุมโรคเอดส์ในนักเรียนอาชีวศึกษาของจังหวัดพัทลุงต่อไป
2. ทางด้านการศึกษา สามารถใช้ข้อมูลเป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบในการเตรียมบุคลากรเพื่อกระตุ้นให้เกิดความตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในนักเรียนอาชีวศึกษา เพื่อการดำเนินการป้องกันและควบคุมปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคต
3. ทางด้านการบริหาร เพื่อเป็นข้อมูลประกอบแก่ผู้บริหารหน่วยงานที่เกี่ยวข้องใช้เป็นทางเลือกในการตัดสินใจ และเป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบในการพัฒนาด้านการจัดการ และใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นในการพัฒนาบุคลากรเพื่อการดำเนินงานการป้องกัน และควบคุมโรคเอดส์ในนักเรียนอาชีวศึกษาให้การดำเนินงานที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาในนักเรียนอาชีวศึกษา จำนวน 432 คน จากสถาบันอาชีวศึกษาทุกแห่งในจังหวัดพัทลุง ประกอบด้วย นักศึกษาวิทยาลัยเทคนิค นักศึกษาวิทยาลัยเทคนิคแห่งที่ 2 นักศึกษาวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีพัทลุง นักศึกษาวิทยาลัยการอาชีพบางแก้ว นักศึกษาวิทยาลัยการอาชีพควนขนุน นักศึกษาวิทยาลัยนาฏศิลป์ นักศึกษาวิทยาลัยพานิชยกรรมพัทลุง นักศึกษาพัทลุงบริหารธุรกิจ และนักศึกษาวินิจฉัยสารพัดช่างพัทลุง โดยศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลกับการใช้ประโยชน์ข้อมูลข่าวสารเพื่อป้องกันโรคเอดส์ของนักเรียนอาชีวศึกษาในจังหวัดพัทลุง ระยะเวลาที่ศึกษาคือ ตั้งแต่ พฤษภาคม 2546 – ธันวาคม 2546

นิยามศัพท์

การใช้ประโยชน์ข้อมูลข่าวสารเพื่อป้องกันโรคเอดส์ หมายถึง พฤติกรรมการใช้ประโยชน์ข้อมูลข่าวสารเพื่อป้องกันโรคเอดส์ โดยแบ่งระดับการใช้ประโยชน์ออกเป็น 3 ระดับ คือใช้ประจำ ใช้บางครั้ง และไม่ใช้ประโยชน์ข้อมูลข่าวสาร

ปัจจัยที่มีผลกับการใช้ข้อมูลข่าวสาร หมายถึง ปัจจัยต่าง ๆ ซึ่งประกอบด้วย เพศ การได้รับคำปรึกษากรณีมีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อไวรัสเอดส์ ประสบการณ์การมีเพศสัมพันธ์ ความรู้เรื่องเกี่ยวกับโรคเอดส์ การรับรู้ภาวะเสี่ยงของโรคเอดส์ การรับรู้ความรุนแรงของโรคเอดส์ การรับรู้ประโยชน์และอุปสรรคในการป้องกันโรคเอดส์ ความเพียงพอของข้อมูลข่าวสารที่จำเป็น เพื่อการป้องกันโรคเอดส์ คุณสมบัติของข้อมูลข่าวสารที่ได้รับเพื่อการป้องกันโรคเอดส์ และการรู้จักกับคนเจ็บป่วยด้วยโรคเอดส์